

O slovenski narodnosti.

Govoril na političnem shodu pri Sv. Marjeti ob Pesnici J. Cerjak.

Morebiti se bo komu čudno zdelo, cenjeni kmetje, zakaj dandanes slovenska gospoda, posebno duhovniki, zahajajo med slovensko ljudstvo in mu govorijo in je poučujejo. Nekdaj se nam je samo v cerkvi pridigovalo, pa smo imeli boljše čase, nego dandanes, boš rekel. Ravno slabi časi, v katerih živite, vaša beda je vzrok, da zahajajo med vas. Napočili so drugi časi. Stanje slovenskega kmeta se je v gospodarskem in narodnem oziru tako shujšalo, da mu žuga propad, ako ne dojde o pravem času pomoč. In to pomoč bi vam radi prinesli, ki zahajajo med vas; verujte, oni so vaši pravi prijatelji. Ljubezen do vas, dragi kmetje, nagiba nas k vam, in ko bi bilo mogoče, prišli bi v vsako hišo, da vam povemo, kaj vam je v hasek in korist. Da bi bival na slovenskih tleh — od Spielfelda pa doli do Jadranskega morja slovenski rod, narod presrečen, to nam je pri srcu, to so naše želje; da vam k temu pripomagamo, to nas sili med vas, dragi slovenski kmetje.

Mi živimo v Avstriji, ki šteje mnogo rodov. Pa že od nekdanj imajo liberalne nemške vlade srce le za Nemce in Madžare, Slovanom, posebno pa Slovincem, so prave mačehe. Najmanj pa se briga za kmeta slovenskega. Dobro vedó na Dunaju, v kaki stiski, bedi da ste, a mesto, da vam pomagajo, si prizadevajo na vse kriplje, da Slovanom iztrgajo iz rok zadnje betvice njihovih pravic. Torej od zgoraj, od Dunaja, posebno pa od Gradca, nimamo pričakovati, da bi se kaj storilo za Slovence. Zato moramo misliti na to, kako si sami s svojimi močmi, s svojimi talenti, z zdravo pametjo pomagamo.

Vaše gospodarske razmere so kaj žalostne; gospodarsko, gmotno propadate od dne do dne. Stroški naraščajo, dohodki pa se vedno bolj krčijo. Da se to stanje izboljša, treba bo se ravnati po modrih besedah gosp. predgovornika, treba nam umetnega obdelovanja našega polja, varčnosti, posebno pa zadržnega življenja. To je že deloma pomagalo drugod, pomagalo bo tudi pri nas.

A še v bolj žalostnem stanu je naša narodnost, narodna zavest, naš slovenski jezik. Koliko zemlje smo že zgubili v teku stoletij! Dve tretini Štajarske in Koroške sta se ponemčili, ponemčenih je sredi nas toliko mest in trgov, slovensko ozemlje je prepreženo z nemškimi solami, dasi jih ne maramo. Naše narodne meje se krčijo od dne do dne. Da zaprečimo to ponemčevanje, da vsaj deloma dobimo nazaj, kaj je našega, da narodnostno postanemo samostojni, gospodarji na lastnih tleh, za to skrbeti je sveta dolžnost vsakega, ki še čuti v sebi iskro ljubezni do svojega naroda.

Slovinci smo vejica onega mogočnega slovanskega debla, ki poseda skoraj polovico Evrope. Slovenci smemo biti ponosni na svojo narodnost, na svoj slovenski jezik. Poleg vere nam je jezik najdragocenejši dar božji in kakor vere, se tudi svojega materinega jezika ne smemo sramovati.

Mi živimo blizu meje tujega naroda, na nemški meji, a nismo Nemci, marveč Slovenci, in če hočemo, da bode srečen naš rod, moramo ostati Slovenci, spoštovati domačo slovensko govornico. Zakaj pa? Morebiti ste že slišali, kako dandanes katoliški Nemci v Avstriji odpadajo k Lutrovi krivoveri. Pred kratkim so se bahali po svojih listih, da jih je že nad 7000 obrnilo za vselej hrbet sveti katoliški cerkvi. Ta odpad od prave vere se še širi med nemškim ljudstvom tembolj, ker ga pospešujejo Prusi sami. Večina avstrijskih Nemcev stremi po zvezi s Prusi pod prusko oblastjo. Da bi jih pa krivoverski Prusi rajši sprejeli v svoje naročje, hočejo se Prusom na ljubo poluteraniti. Pri današnji verski vnemarnosti pa je res nevarnost za avstrijske katoliške Nemce, da se pokrivoverijo. Pri nas Slovincih pa še hvala Bogu nihče

ne sili in ne nagiba k tej krivoveri. V tem oziru naša vera ni v nevarnosti. Pa kako dolgo bo to? Dokler ostanemo zvesti Slovinci, ostali bomo zvesti katoličani. Sveta vera se vam bo gotovo ohranila, ako ohranite svoj slovenski jezik; ako bi se pa ponemčili, kdo ve, če ne bi se vaši otroci, potomci, kedaj postali Lutrovi častilci?

Naš nepozabni škof Slomšek so rekli, da vera peša med Slovenci v tisti meri, v kateri se ponemčujejo. In tako je. Iz lastne skušnje vem, da so odpadniki od našega naroda, zaničevalci slovenskega jezika, res kaj slabi kristjani. Poznam veliko občino, ki je bila mnogo let, dasi popolno slovenska, v nemških rokah. Večina občanov, ki se je družila z Nemci, bila je kaj mlačna in nemarna v verskih rečeh. Mnogi se že več let niso brigali za posvečevanje praznikov in prejem sv. zakramentov. Ko so se pa spametovali, ter pristopili k slovenski stranki, bili so nekateri, kakor prerajeni, zahajali redno k službi božji in sv. zakramentom, dobro vedoč, da niso dobri Slovenci, če niso dobri kristjani. Glejte, že blagor sv. vere, od katere je odvisen vaš častni blagoslov in večna sreča, zahteva od vas, da ste vedno dobri Slovenci, da se ne sramujete svojega slovenskega jezika. Boljši ste Slovenci, boljši ste kristjani.

Slovinci smo Avstrijanci in kot taki moramo biti zvesti podaniki svojega presv. cesarja in ponosni na mogočno Avstrijo. Pa Avstrija ima dandanes mogočne sovražnike. In kje so? Nemci sami so sovražniki tako zvane «nemške» Avstrije, Nemci domačini in Nemci pruske države. Na Pruskem je močna stranka, ki želi razrušiti sedanjo Avstrijo in našega presvetlega cesarja narediti hlapca pruskega cesarja. Nemško kraljestvo mora segati od Vzhodnega pa do Jadranskega morja, torej obsegati vse naše slovenske pokrajine, to je načrt nemški, o tem se je spisalo na Pruskem že mnogo knjig in že otrokom po solah se vcepljuje ta velikonemška ideja. A tudi v Avstriji sami je velik del Nemcev zoper sedanjo Avstrijo. Imeti hočejo mesto habsburškega pruskega cesarja. Da tako daleč smo že, da se je drznil nek nemški poslanec na Dunaju žugati Čehom s pruskimi kanoni, ako se ne uklanjajo nemški želji. In sam presvetli cesar je moral letos na Koroškem opomniti beljaškega župana in njegove občane, da naj nikakor ne pozabijo, da so Avstrijanci, ne Prusi. To ni malenkost, ako mora vladar sam posegati vmes ter opominjati svoje podanike na najsvetejše dolžnosti do države. In tako očitanje zasluži večina Nemcev, ki biva po slovenski zemlji, ker čuti se bolj Pruse nego Avstrijance. Le samo en vzgled, v katerem duhu se vzgaja tu pa tam nemška mladina v Avstriji. Lani so obhajali nekateri avstrijski Nemci neko svečanost ter pri tej priliki razobesili raz hiš zastave. Tudi Maribor je bil ves v zastavah, a večinoma velikonemških frankfurtareh. Le malo je bilo avstrijskih. Po neki ulici mariborskega mesta se sprehaja nekaj mladine ljudskih sol. Kar zagledajo avstrijsko zastavo, pa so se razjarili nad njo, kakor puran pred rudečo barvo, ter jeli pljuvati pred njo. Ko pa dosepejo do nemške zastave, začnejo veselja polni kričati svoj «heil!» Tako se godi v naši Avstriji. Avstriji sovražen duh jo že tako prešinja po Nemcih samih, da je Lueger na Dunaju očitno izrekel: v Avstriji je laže biti proti Avstriji, kakor pa nji prijazen. In s tem prusaškim duhom želijo Nemci tudi nas Slovence navdati, zato žrtvujejo vsako leto na stotine tisočakov v prilog šulvereinskih sol in «Südmarke» ki imajo namen vzgajati iz nas prusake. Glejte, dragi kmetje, zopet nova potreba, da ostanete vrli Slovenci, da bodete tudi vrli Avstrijanci. Vaš slovenski jezik, slovenska navdušenost, je najboljši jez zoper prusaške judeževе nakane nemških nacionalcev.

Naše vlade so še dandanes slepe, da tega ne uvidijo, a spoznale se bodo, da so Slovenci in Slovani sploh najzvestejši prijatelji Avstrije in glavna opora Habsburžanov.

Da le ne bi bilo za Avstrijo takrat že prepozno, ko bo dospela vlada do tega spoznanja! Ljubite torej, dragi kmetje, svojo slovensko govornico, bodite vrli Slovenci, ker to zahteva naša domovinska čast, obstanek habsburške krone!

Marsikateremu se bo zdelo čudno, zakaj Nemci toliko vsiljujejo svoj jezik Slovincem, zakaj iz Dunaja, Gradca večni klic: Slovenci učite se nemški, zakaj nam zidajo nemške šole na trdoslovenskih tleh, zakaj delijo nagrade učiteljem, ki nas ponemčujejo... Ali so si res toliko v skrbeh za naš blagor, je to v naš prid in korist? Nikakor ne. Nemci pri svojem ponemčevanju edino iščejo le svoj dobiček, a nam je to v škodo. Pokazati hočem, da je res tako. Nemci niso zadovoljni, da bi samo po nemških deželah zavzemali najboljša mesta po uradih, sodnijah, davkarijah, solah, tovarnah, trgovinah, ampak hočejo imeti tudi med drugimi narodi one službe, kjer se dobiva najboljša plaća. Prešinjeni so duha nekoga oholega nemškega poslanca koroškega, ki se je drznil trditi, da je rod nemški rod gospodovalec. Torej so drugi narodi v Avstriji le sužnji. A Nemci dobro vedo, da bodo le tedaj mogoči nemški uradniki, nemška gospoda, med nami, če bomo mi razumeli ž njimi govoriti. In mesto, da se sami uče slovenščine, kakor bi bilo edino pravično, zahtevajo, da se mi vadimo nemščine, kakor da bi Slovenci živeli zavoljo uradnikov, a ne narobe. Mesto, da se en uradnik uči slovenščine zaradi 1000 Slovencev, katerih kruh uživa, zahtevajo, da se nemški uči 1000 Slovencev zavoljo enega uradnika. Ker pa ima to popolnoma turško načelo v Avstriji veljavo zavoljo naše narodne mlačnosti in malomarnosti, kateri nasledek ima to za nas? Ta, da kar mrgoli po slovenski zemlji nemških uradnikov, ta, da so nam ponemčili že toliko sveta in sredi med vami ukoreninili nemške naselbine nemška mesta in trge. Kajti nemški uradnik je nestrpen za slovenskega soseda. Na tisoče in tisoče imamo med seboj nemških uradnikov, trgovcev, obrtnikov, Nemcev, ki zavzemajo na Slovenskem najboljša, najpljivnejša mesta. Koliko pa bi jih bilo, ako bi noben Slovenec ne hotel nikdar po uradih, pri sodniji, pri davkariji, po trgovinah niti spregovoriti druge besede, nego slovenske, ko bi bili vsi Slovenci enaki nekemu vrlemu županu pri Laškem, ki sicer dobro nemški zna, pa ne spregovori pred uradniki, pred svojo višjo oblastjo nemški, ako bi mu tudi za vsako nemško besedo odštel stotak? Skoraj nobenega nemškega uradnika ne bi imeli, pa tudi ne ponemčenih trgov in mest. Pripovedoval mi je nek gospod sledeče. Potoval sem po južnih Tirolah prav tam, kjer mejijo Nemci z Italijani. Pridem na meji med prve Italijane ter poskušam med njimi svojo nemško govornico, ker laški ne znam. Pa kako se začudim! Kakor bi odrezal, nihče več nemški ne govori, niti ne zna. Vse šole ob meji so popolnoma laške. Grem v gostilno, zahtevam nemški, a dobim laški odgovor, nemški ne razume krčmar. Podam se na pošto, zopet samo laško, tudi napisi in tiskovine. In uradi vsi laški, povsod trda laščina brez nemške primesi. Glejte, tam se nehajo z nemško mejo proti Italijanom nemški uradniki, nemške šole, nemški napisi, nemško govornjenje, nemški trgovci in krčmarji, nemški kapital. In ko bi tudi pri nas z nemško mejo med Slovinci se nehala nemško govornjenje, nemški napisi, nemški duh, bi bilo to za nas slabo? Veste, kaj bi bil naravni nasledek tega? Da bi po Mariboru, Celju, Ptujju v uradih, pisarnah, solah bili sami vaši otroci uradnikogospodje, pa bi bogate trgovine, tovarne, obrti imeli vaši otroci, ne tujci, da bi z nemško mejo se ne začela slovenska revščina, ampak slovenski kapital. To vam ne bi bilo v škodo, ako bi sedeli na najpljivnejših mestih, v najboljših službah, v bogastvu in kapitalu vaši sorodniki, vaša zlahta. Ta bi imela za vašo revščino in bedo vse drugo srce in roko, kakor tujec. Dragi kmet, hočes sebi boljših časov in svojim otrokom boljšega

kruha, ljubi slovenski jezik, govori ga povsod, čislaj ga nad tujega. Nemci se že bojijo, da bi se mi vendar enkrat izpametovali, pa povsod govorili in pisali in zahtevali slovenščino ter spravili v vse urade svoje ljudi. Zato obeta vlada nemškimi sinovom nagrade in boljše plačo, ako se učé slovenskega jezika edino iz tega namena, da bi bili mogoči v čisto slovenskih krajih ter bi nas izpodrivali.

Dragi kmet, pogosto slišiš, kako se prezira slovenski jezik, celo zasmehuje, a nemški se ti hvali na vse kriplje in kuje v zvezde. Pa je res tvoj jezik manj vreden od nemškega? Nikdar in nikol! Kar je vstvaril Bog, vse je dobro. In isti je Stvarnik slovenskega, kakor nemškega jezika, zakaj bi bil torej manj vreden? Da, za tebe ne manj, ampak veliko več je vreden, ker ti je bolj čislati svojo mater, kakor sosedo. Tudi po cesarskih postavah ni manj vreden, nego nemški, ampak je z njim enakopraven, kakor so liberalni Nemci sami priznali ter to zapisali v § 19. temeljnih drž. zakonov. Da je ta pravica našega jezika ostala večinoma še samo na papirju, kriva je veliko naša narodna malomarnost, ker se vse premalo poslužujemo nemščini v čast slovenske govornice in pisave.

Pa se ti govori: kam pa prideš s slovenskim jezikom? Do Ljubljane, do Spielfelda potem te pa nihče več ne razume. To je grda laž. Poslušaj: Bil sem na Slatini v neki večji družbi, kjer so bili zbrani sinovi vseh slovanskih narodov, ali pa nekateri taki, ki so že dalje časa bivali med drugimi Slovani. Pa se je govorilo v tisti družbi v vseh slovanskih jezikih: slovensko, češko, poljsko, rusko, hrvaško in bulgarsko. Pa glej, vsi smo se razumeli, vsak izmed nas je razumel govorico drugih Slovanov. Torej, dragi slovenski kmet, glej koliko narodov na svetu govori tebi enako, podobno, pa te razume in ti njega. Nad 100 milijonov ljudi govori slovanske jezike in tebe, ki si morebiti le nekaj let obiskoval domačo šolo in ti je svet znan le do Maribora, Ptujja, razume te čez 100 milijonov ljudi. Vzemimo trdega Slovenca, ki ne zna drugega, nego slovenski, pa trdega Nemca, ki govori in razume edino le svojo nemščino. Kateri lahko dalje pride, in katerega razume več ljudi na svetu? Slovencu je odprtega več sveta in njega razume kakih 20 milijonov ljudi več. Ali ni torej lažljivo in bedasto govoričenje, da s slovenščino nikamor ne prideš? Kdor ti tako kvasi, je podoben nevednemu otroku, ki še druge vode, kot Pesnico videl ni, pa meni, da je to največja voda na svetu in da je onkraj Pohorja že konec sveta.

Tako torej, dragi slovenski kmet, bodi ponosen na svoj slovenski jezik, slovenski rod! Govori rad slovensko, če tudi znaš nemški. Nemški govori le, če te kdo ne razume drugače. A po uradih, sodnjih, davkariji, na železnici govori vedno slovenski, ker tam te morajo razumeti. Te po prodajalnicah, krémah, ali kjer daš skupiti kaj, zaničujejo zaradi slovenskega govorjenja, obrni jim hrbet za vsikdar. Ako ne marajo tvojega jezika, ni jim treba tudi tvojega krajcarja. Ako se zgodi, da te zasramujejo pri uradih, nikar ne zamudi, pritožiti se pri višji gosposki radi takega neotesanega, krivičnega ravnanja. Ako bi vsi tako delali, verujte mi, čez leto in dan ne bi bilo več nobenega zaničevalca krasnega slovenskega jezika na Slovenskem. Beri rad slovenske knjige, posebno naj zahajajo v vsak hram, vsako hišo in kočjo knjige družbe sv. Mohora in pa vrli »Slov. Gosp.« Kadar se spraviš k pisanju, bodisi uradno ali zasebno, piši slovenski, vsi napisi ob cestah in potih naj bodo slovenski. Slovenska zemlja naj ima povsod le slovensko lice. Skrbi, da se tvoji otroci vzgajajo v slovenščini. Za juda stare zaveze je po božji postavi bil greh, komu drugemu izročiti podedovano lastnino kot otrokom. Po besedah nep. Slomškega imaš greh, ako po tvoji krivdi otroci tvoji ne dobijo dedščine tvojih pradedov, ako se vsled tvojega zadolženja izneverijo materinemu jeziku. Če tudi je majhna, zaničevana mati Slove-

nija, ne sramuj se je, ne postani ji nezvest, ne bodi njeni izdajica. Nek veljak je rekel: ako bi bil zadnji potomec ciganskega rodu, pa bi vendar hotel ostati cigan, se tega ne bi sramoval, če tudi edini na svetu; z menoj se-le bi izmrl ta zaničevani rod. Spoštuj torej svoj rod, da te spoštujejo drugi! In Bog, ki je vstvaril Slovanov kot listja in trave, bo blagoslavljal mali narod slovenski ter ga obvaroval propada.

Narodno-gospodarstvo.

Kmetijske razmere na Danskem.

(Iz »Wiener landw. Zeitung« preložil T. Pušenjak.)

(Konec.)

Učenci stanujejo ob času pouka v visoki šoli ter dobivajo tam tudi hrano; ena tretjina izmed njih so otroci dninarjev, ki dobivajo vse brezplačno premožnejši pa plačujejo zmerno svoto. Navadno obiskujejo tečaj v starosti od 18 do 25 let in sicer na ta način, da vsak dva tečaja zvrši. Vsako leto priredi vsaka šola jesensko zborovanje, pri katerem se zbere 500 do 1500 kmetov in kmetic. Tako zborovanje traja 3 do 4 dni; menjavajo se razni poučni govori. Vsi zborovalci z zanimanjem poslušajo razprave, kakor se tudi pridno vdeležujejo večernih sej, za katere navlašč pokličejo strokovnjake iz glavnega mesta. Povprečno dovrši vsako leto to šolo okoli 10.000 fantov in deklet, in ker ta uredba traja že 50 let, si lahko mislimo, na kako visoki stopnji omike je dansko kmečko ljudstvo. Pa to še ni vse; ponosni kmetje želijo na vsak način vedno napredovati. Zato imajo v vsaki vasi posebno društvo, ki v porazumljenju s kmetijskimi in političnimi društvi prireja poučne razprave za može in žene. Mnogo občin je imelo v zadnjih letih po 30 do 40 takih zborovanj (in sicer vsako leto) in na ta način je imelo tisoče in tisoče vaških prebivalcev priliko, poučiti se v vseh novjših zadevah. V Kopenhagnu je poseben odbor, ki skrbi, da ima vsako leto 10.000 ubogih mestnih otrok priliko, 4 do 6 tednov prebivati na deželi med kmeti.

Premožni kmetje sprejemajo jih brezplačno. Drug odbor preskrbi po naročilu premožnih meščanov več tisočim kmetijskim otrokom priliko, da si ogledajo znamenitosti glavnega mesta. Železniška vodstva dovoljujejo vsem tem otrokom prosto vožnjo. Na svojem potovanju s Kopenhagna v Kristijanijo sem srečal tri take posebne vlake, ki so bili natlačeni veselo vriskajočih otrok.

Kmetske občine imajo že dolgo časa svoje lastne zborovalne hiše, ki so jih postavili na stroške udov; ravno tako so tudi večino pokrajinskih časopisov ustanovili kmetje. Zborovalna hiša ima vedno veliko dvorano za 600 do 800 ljudi; tam se vršijo poučna zborovanja, pa tudi telovadi in pleše se po zimi.

Vseh zborovanj se pridno vdeležujejo tudi žene; često sedé z možmi vred v nadzornem svetovalstvu.

Naravno je, da ima kmečko prebivalstvo, ki se je povspelo z lastno močjo tako visoko, tudi v politiki važno ulogo. Tudi v tem se odlikuje dansko kmetovalstvo od srednjeevropskega. Odkar se je uvedla splošna volilna pravica, je priznavala ogromna večina danskega kmetstva demokratsko načelo; zato pa se vršijo volitve vedno na korist kmečkih kandidatov. Dandanes je polovica »folke-thinga« (zbornice poslancev) kmetov. Tudi žene stojé ob času volilnih borb na strani mož, in često nastopajo ob volitvah tudi kot govornice. Z jedno besedo! na Danskem ni dremajočega in brezbriznega ljudstva, ki bi se odstranjevalo od duševnega narodnega življenja. Kmetski stan se je povspel tam iz lastne moči na kvišku, zato zavzema tudi mogočno stališče v državi. On pa si je tudi tega svest in skrbno čuva, da se mu ne prikrajša kaka prednost. To trdno stališče pa

prihaja od vzajemnosti. Tam ni napihnjenega velikega kmeta, ki bi si mislil, da je kaj več, nego njegov manj premožen sosed ali celo kmetijski delavec.

Pri njih velja načelo: »Kmet je kmet« bodisi, da ima večje ali manjše posestvo, ali pa, da samo proti plačilu pomaga pri kmetskem delu. Tam tudi ni praznega besedičenja po gostilnah in žganjarjih, kjer polovičarji prodajajo svojo modrost, duševni lenuhi pa pobožno poslušajo bedarije, ki jih jim ponujajo; vsak se je izučil enako ter lahko spozna, kaj je v korist njegovemu stanu, in ni mu treba se dajati od drugih poučiti.

Se samo moralno vzajemnostjo pa še danski kmetje ne bi dosegli tega, kar so dosegli. Trebalo še je nekaj družega: gmotne združitve, oprostive od prekupcev, popolnega izkoriščenja izdelkov in zboljšanja in povečanja posestev. Z neverjetno žilavostjo so kmetje odtegnili morju, močvirjem in puštinjam 310 km² zemlje, ki jo sedaj obdeljujejo. Na tem prostoru je nastalo v zadnjih 30 letih 20.000 novih kmetij. Z umnim ravnanjem so dosegli povprečno 15 kratni pridelek*), v dobrih letinah se ta zviša do 20—24 kratnega. Glavno pozornost pa posvečujejo v poslednjih letih mlekarstvu, in odtoč toliko živine na paši. Pokrajina Jütland sama šteje 325 živinorejskih društev. Pri takem obširnem mlekarstvu pa je bilo treba zavreči starodavne navade ter se poprijeti novjših pridobitev.

Posrečilo se jim je to edino le s pomočjo zadrug in lahko rečem, da je cela Danska preprežena z mnogobrojnimi zadrugami. Skoraj povsod nadomešča parna sila ročno delo, in kmalu bode prvo izpodrinila električna. Izvoz je vsled teh izboljšanj ogromno narastel. L. 1870. izvozili so 4½ milj. kg. surovega masla. l. 1894. pa že 35 milj. kg.; in ta izvoz še vedno narašča. Skoraj polovica vsega sirovega masla, kar ga porabi Angleška, prihaja iz Danske. 150 kmečkih mlekarških zadrug se je združilo v veliko izvozno družbo za sirovo maslo, katera ustanavlja v angleških mestih skladišča za sirovo maslo. Na enak način narašča izvoz plemene in klavne živine. Na angleškem trgu zavzema Danska glede slanine drugo mesto. 100.000 živih svinj, ravno toliko goved in 14.000 konj se pošlje vsako leto v inozemstvo. Razen teh je še na Danskem mnogo pekarskih, pivovarskih in mlinarskih zadrug, in skoraj vsaka občina ima konsumno društvo. Danski kmetje strogo gledajo na to, da njihov denar kroži le v njihovih rokah, zato na nekaterih krajih ustanavljajo že kmečke banke in kmečke zavarovalnice, katere vodijo spet le kmečki uradniki.

Na ta način so danski kmetje država v državi sami, in nek danski državnik je imel prav, ko je izustil ponosne besede:

«Ko bodo enkrat v prihodnjem stoletju dospeli kmetje velikih držav do državljanske samozavesti in do umevanja napredka, tedaj bodo pripoznali danske kmete kot predstražo velike kmečke osloboditve.»

V prihodnjem stoletju! Ako prepotujemo nekatere pokrajine naše domovine ter premotrujemo kmečke razmere, ne moremo čisto pritegniti dobro mislečemu Dancu. Nasprotno; pri nas bo še pač trajalo menda več stoletij, predno se našim kmetom odpró oči ter bodo spoznali, da le v blagostanju vseh je tudi blagostanje p o s a m e z n i k a, in da je končna in trajna pomoč trpečemu kmečkemu stanu le mogoča, če si sam pomaga.

A. Gundaccar v Suttner.
(Kuhinja ruskega carja.) Glavni upravnik je grof Beckendorf, ki ima še uradnika Francoza. V kuhinjski pisarni je 16 pisarjev; dalje 24 uradnikov v jedilnici, 4 voznički, 34 lakajev, 18 ponočnih slug in 54 strežajev pri pojedinah. V pravi kuhinji sta 2 višja in 4 nižji predstojniki, 38 kuharjev, 20 pomagáčev in 32 kuhinjskih služabnikov. Zraven še 25 pekarjev in slaščičarjev. Skupaj 273 ljudij.

*) Pri nas pa često le 5 kratni; kje smo še?

Opomnja prelagateljeva.